

VILNIAUS R. KYVIŠKIŲ PAGRINDINĖS MOKYKLOS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

Kyviškės, 2015

TURINYS

1.	BENDROSIOS NUOSTATOS	3
1.1.	POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR VAIKYSTĘ.....	3
1.2.	ĮSTAIGĄ LANKANČIŲ VAIKŲ POREIKIAI, TĖVŲ LŪKESČIAI.....	4
1.3.	ĮSTAIGOS YPATUMAI.....	5
1.4.	PROGRAMOS PARENGIMO ASPEKTAI	5
2.	IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS PRINCIPAI	6
3.	PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI.....	7
4.	UGDYMO TURINYS	8
4.1.	SOCIALINĖ KOMPETENCIJA	8
4.2.	PAŽINIMO KOMPETENCIJA.....	10
4.3.	KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA	12
4.4.	MENINĖ KOMPETENCIJA.....	14
4.5.	SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA	17
5.	UGDYMO BŪDAI.....	20
6.	UGDYMO METODAI IR PRIEMONĖS.....	21
7.	UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS	22
	LITERATŪRA.....	23

PRITARTA
 Vilniaus rajono savivaldybės tarybos
 2015 m. d.
 sprendimu Nr.

PRITARTA
 Vilniaus r. Kyviškių pagrindinės mokyklos
 tarybos nutarimu
 2015 m. birželio 19 d.
 protokolo Nr. ML-5

PATVIRTINTA
 Vilniaus r. Kyviškių pagrindinės mokyklos
 direktoriaus
 2015 m. d.
 įsakymu Nr.

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

Vilniaus r. Kyviškių pagrindinė mokykla – Vilniaus rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Vilniaus r. Kyviškių pagrindinės mokyklos steigėjas – Vilniaus rajono savivaldybė.

Įstaiga atidaryta 1960 m. Laikui bėgant didėjo mokinių skaičius, todėl 1990 metais mokyklos patalpas nuspręsta išplėsti. 1999 metais mokykla tapo dešimtmetė. Ugdymo kalba – lenkų. Mokykloje veikia priešmokyklinio, pradinio ir pagrindinio ugdymo grupės ir klasės. Nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. veiks ikimokyklinė grupė.

Adresas, pašto indeksas: Mokyklos g. 5, Dobromislės k. Šatrininkų sen., Vilniaus r. sav., Lietuvos Respublika

Faksas/telefonas: (8-5) 2494010

El. pašto adresas: pagrindine@kyviskes.vilniausr.lm.lt

1.1. POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR VAIKYSTĘ

Programos filosofija – duoti savarankiškai vaiko iniciatyvai erdvės, laiko ir profesionalaus dėmesio; skatinti tirti pasaulį, bandyti ir klysti; pripažinti vaiko saviraiškos formų įvairovę; dialogu ir teigiamu požiūriu grįsti vaiko ir suaugusiojo santykius; rodyti pagarbą vaiko asmenybei.

Ikimokyklinio amžiaus vaikas – pilnavertis, didelių galimybių žmogus – „besimokantis vaikas“. Vaikas – asmuo, asmenybė, individualybė, kurį svarbu pastebėti ir įvertinti kiekvieno iš jų saviraišką. Pats svarbiausias ugdymo dalyvis inicijuojantis pačią ugdymo(-si) sąveiką yra

vaikas, skatinamas ir siekiantis veikimo įvairovės bei reflektuojantis kartu su bendraamžiais ir suaugusiais. Juo pasitikima ir sukuriama sąlyga jo asmenybės sklaidai, kuri būtų nukreipta į vaiko kultūrą, visą grupę ir kartu į atskirą vaiką. Įžvelgiant individualius vaiko ugdymo(si) poreikius, sudaromos galimybės tobulinti jau turimą patyrimą bei garantuojama sėkmė kiekvienam vaikui čia ir dabar.

Programos ugdymo samprata grindžiama humanistine ir progresyvine ugdymo koncepcijomis.

Humanistinė ugdymo koncepcija gina vaiko unikalumą, jo poreikius, sėkmės garantijas, savigarbos puoselėjimą ir saugojimą per kūrybingumą, saviraišką (A. Maslow, C. Rogers). Partnerystė, demokratinis stilius ir žmoniškųjų santykių normos yra svarbiausi pedagoginės veiklos ypatumai, kurie grindžiami šiais sąveikos principais: - siekti nuoširdaus bendravimo su ugdytiniu (nuolat teigiamai vertinti, skatinti intelektualio, emocinio ir valios potencialo plėtrą); - padėti ugdytiniui suvokti save (problemas saviraidos tikslus transformuoti į veiklos motyvus); - bendradarbiauti su ugdytiniais planuojant ugdymo veiklą (atsakomybės pajautimas už veiklą, jos rezultatus); - optimizuoti ugdymo procesą, grindžiamą ugdytinių poreikiais.

Progresyvinėje ugdymo koncepcijoje pabrėžiama ugdytinio individualybė laisvai plėtrai, remiantis jo interesais (A. Ferjeras) bei taikomas individualizuotas ugdymo turinys, ieškoma individualizavimo metodų (O. Dekroli, S. Frenė). Suteikiamas sėkmės pajautimas kiekvienam, skatinamos saviraiškos galimybės, pažinimo motyvacija, siekiama kartu reflektuoti. Progresyvinė ugdymo filosofija remiasi šiais principais: - laisvės principas (ugdytiniais sudaromos sąlygos laisvai vystytis); - individualios patirties (sistemingas savo polinkių ir interesų tikrinimas); - eksperimentavimo principas (mokymo pagrindą sudaro reali tikrovė, jos vidiniai ir išoriniai prieštaravimai); - pedagoginio konsultavimo (ugdytojas – ugdymo proceso organizatorius ir patarėjas); - rėmimosi šeima principas (tiesioginis tėvų dalyvavimas ugdymo procese, drauge su ugdytojais spręsti, ko reikia jų vaikui ir kaip vertinti ugdymo rezultatus).

1.2. ĮSTAIGŲ LANKANČIŲ VAIKŲ POREIKIAI, TĖVŲ LŪKESČIAI

Vilniaus r. Kyviškių pagrindinėje mokykloje nuo 2011 m. rugsėjo 1 d. iki 2015 m. rugpjūčio 31 d. veikė mišraus amžiaus priešmokyklinė grupė (III modelis), kurią lankė vaikai nuo 3 iki 6 metų amžiaus. Vilniaus rajono savivaldybės tarybos 2015 m. kovo 27 d. sprendimu Nr. T3-99 „Dėl Vilniaus rajono savivaldybės ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo grupių steigimo bendrojo ugdymo mokyklose“ nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. Kyviškių pagrindinėje mokykloje veiks ikimokyklinio ugdymo grupė.

Išanalizavus ikimokyklinio amžiaus vaikų poreikius galima teigti, jog vienas iš pagrindinių ir esminių vaiko veiksenos poreikių yra žaidimas, kurio metu kaupiama patirtis ir tobulėjama. Žaidžiant vaikas patiria motyvuotą pasitenkinimą, kurio metu svarbiausia veikla, o ne jos rezultatas. Vaikui žaidimas yra sudėtinga išoriniais ir vidiniais prieštaravimais grindžiama veikla, reikalaujanti iš jo didžiulių psichinių ir fizinių pastangų. Pasitenkinimas, kurį išgyvena vaikas, kyla tik nugalėjus save ir sugebėjus atlikti ar patirti tai, ko anksčiau jis padaryti nepajėgė ar nebandė. Anot L. Vygotskio, būtent žaidimas nulemia vaiko psichikos raidą ir sukuria optimalias jo visuminės raidos sąlygas. Taigi žaidimas yra viena fundamentaliųjų žmogaus veiklų ir, be abejo, – pagrindinė mažo vaiko veikla, užtikrinanti optimalią jo raidą. Tuo tarpu suaugusiojo vaidmuo – kryptingas žaidimo inicijavimas ar inspiravimas.

Tėvų lūkesčių analizė parodė, jog daugeliui tėvų svarbu, kad:

- vaikas mokykloje būtų saugus ir gerai jaustųsi;
- norėtų veikti, pažinti ir patirti;
- išmoktų bendrauti su bendraamžiais;
- įgytų savarankiškumo ir atsakomybės jausmą;
- turėtų sąlygas individualiems gebėjimams vystytis;

Taigi pagrindiniai programos principai, tikslas ir uždaviniai, ugdymo kryptys bei ugdymo turinys orientuoti į vaikų saugumo, sveikatos bei poreikių tenkinimą: žaisti, eksperimentuoti, patirti, atrasti kurti, aktyviai reikštis įvairiomis saviraiškos formomis patenkinimą.

1.3. ĮSTAIGOS YPATUMAI

Įstaiga įsikūrusi 16 km nuo Vilniaus, Dobromislės kaime. Gražus gamtovaizdis ir gimtosios vietos suteikia daug galimybių ugdyti pilietiškumo ir pažinimo patirtį. Taigi įstaigos savitumą lemia teikiamas prioritetas sveikatos tausojimo ir pasaulio pažinimo ugdymo patirčiai per meninę-kūrybinę ir tiriamąją veiklą. Įstaiga atvira pokyčiams, organizuojama daug tradicinių ir netradicinių renginių vaikams ir bendruomenei. Mokykla dalyvauja respublikiniuose konkursuose ir projektuose. Svarbiausi iš jų yra daugiašalių partnerystės projektas Comenius „Mintys be ribų“, bei šalies mokymo įstaigų bendrų edukacinių veiklų projektų konkursas „Būkime kartu“. Bendradarbiavimas su kitomis mokymo įstaigomis bei dalyvavimas konkursuose ir projektuose suteikia galimybes mokyklos mokiniams ir mokytojams išvykti į pažintines ekskursijas ne tik į įvairius Lietuvos kampelius, bet ir į užsienio šalis. Organizuojant neformaliojo švietimo veiklą yra atsižvelgiama į mokinių poreikius ir gabumus. Neformaliojo švietimo programų skaičius yra kintantis ir svyruoja nuo 12 iki 15. Iš nuolat veikiančių programų galima išskirti: sporto, teatro, choro, šokių ir dailės programas. Šalia mokyklos yra sporto aikštynas. Įstaigoje veikia biblioteka, skaitykla, valgykla. Informacinių technologijų ir pradinių klasių kabinetuose įrengtos interaktyviosios lentos. Kyviškių pagrindinėje mokykloje ugdomoji kalba – lenkų, bet ją lanko ir vaikai iš mišrių šeimų kalbiniu požiūriu.

Tėvai aktyvūs, reiklūs, bendradarbiauja siekiant įvairiapusiško ugdymo įstaigoje. Dalyvauja įstaigos savivaldoje ir ugdymo procese.

Įstaigoje dirba 22 pedagogai turintys aukštąjį ir aukštesnįjį išsilavinimą, įgiję vyresniųjų mokytojų, mokytojų metodininkų kvalifikacines kategorijas. Priešmokyklinėje grupėje dirba 2 pedagogės ir viena auklėtojos padėjėja. Nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. priešmokyklinėje ir ikimokyklinėje grupėje dirbs 3 pedagogės ir dvi auklėtojos padėjėjos. Ugdymo procesui talkina 1 logopedė. Įstaigos pedagogai nuolat dalinasi gerąja praktinio darbo patirtimi: nuolat tobulina savo kvalifikaciją kursuose, seminaruose, konferencijose bei dalyvauja atvirose pamokose ir renginiuose rajono švietimo įstaigose.

1.4. PROGRAMOS PARENGIMO ASPEKTAI

Vilniaus r. Kyviškių pagrindinės mokyklos ikimokyklinė ugdymo programa rengta vadovaujantis valstybiniais ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiais dokumentais, norminiais teisės aktais.

Mokykloje dabar veikia priešmokyklinė grupė jungta su ikimokykline grupe. Kadangi padaugėjo vaikų, todėl yra tikslinga teikti ugdymą pagal priešmokyklinę programą ir ikimokyklinę programą atskirai. Vilniaus rajono savivaldybės tarybos 2015 m. kovo 27 d.

sprendimu Nr. T3-99 „Dėl Vilniaus rajono savivaldybės ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo grupių steigimo bendrojo ugdymo mokyklose“ nuo 2015 m. rugsėjo 1d. Kyviškių pagrindinėje mokykloje veiks dvi atskiros grupės: priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo.

Ikimokyklinio amžiaus programa bus skirta padėti šeimai ugdyti ir auklėti vaiką. Programa bus nuolat atnaujinama, tobulinama atsižvelgiant į vaiko poreikių pasikeitimų analizės rezultatus, tėvų lūkesčius, pageidavimus, pedagogų pastebėjimus ir rekomendacijas.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS PRINCIPAI

Ugdymo programos principai tai pagrindinė idėja, nušviečianti visų ugdymo veiksmų turinį, priemones, metodus, būdus (Jovaiša L, 1993). Kyviškių pagrindinės mokyklos ikimokyklinio ugdymo programa parengta remiantis Vaiko teisių konvencijos (1995) principu: vaikai turi teisę fiziškai, emociškai, psichologiškai, socialiai, kognityviai, kultūriškai gyventi ir vystytis. Tai neatsiejama nuo: pagarbos vaikui kaip asmeniui, individualumo, humaniškumo, demokratiškumo, nuoseklumo ir tęstinumo, integracijos, refleksijos principų.

Pagarbos vaikui kaip asmeniui principas:

Vaikas yra asmuo, jis unikalus, turintis savo poreikius ir nuomonę.

Individualumo principas:

Ugdyme vadovavimasis kiekvieno vaiko asmenybės pažinimu, ugdymo(si) poreikių pripažinimu, numatant veiklas ir sudarant sąlygas kiekvienam vaikui ugdytis ir tobulėti. Pagalba vaikui jaustis visaverte asmenybe, atsižvelgti į kiekvieno vaiko individualius poreikius, interesus, galimybes, juos išryškinti bei atskleisti. Vaiko galių ir jo asmeninių savybių puoselėjimas atsižvelgiant į jo individualybę, taikomos individualaus ugdymo formos.

Humaniškumo principas:

Vaiko gerovės užtikrinimas. Pripažinimas vaiko kaip savarankiškos asmenybės vertingumą, individualumą, siekti suprasti jį, atsižvelgti į jo poreikius, interesus, tėvų lūkesčius, garantuoti jam teisę gyventi pagal prigimtį ir asmeninę patirtį. Pripažįstama vaiko teisė būti kitokiu negu visi, plėtojamas jo individualumas, nepriklausomybė ir savarankiškumas. Ugdymas grindžiamas vaikui asmeniškai reikšmingais faktais, procesais, problemomis. Sudaromos sąlygos įvairių vaiko galių plėtojimuisi, harmoningam asmenybės vystymui (si).

Demokratiškumo principas:

Ne tik pedagogai ir vaikai, bet ir šeima dalyvauja ugdymo procese. Visi lygūs ir yra už kažką atsakingi. Taigi siekiama visapusiškos partnerystės plėtojimo, iniciatyvų derinimo. Demokratiška vaiko ir suaugusio sąveika, kai aktyvus vaikas ir ugdytojas. Orientuojamasi į vaiką kaip asmenybę, užtikrinant jo pasirinkimo laisvę veikloje, ugdant atsakomybę už save ir savo veiksmus, nepažeidžiant kitų šalia esančių interesų.

Nuoseklumo ir tęstinumo principas:

Ugdymo turinys nuoseklus suderintas su priešmokyklinio ugdymo turiniu, atsižvelgiant į vaiko turimą patirtį bei ugdymo (si) perspektyvą. Siekiamatęsti šeimos ir jau turimas mokyklos

pozityvaus vaiko ugdymo tradicijas. Suderinimas vaikų, tėvų ir pedagogų interesų ir poreikių. Siekiama darnaus perėjimo nuo ugdymo(si) šeimoje prie ugdymo ikimokyklinio ugdymo mokykloje, integruojant ugdymo metodus, kryptis ir derinant socialinę patirtį ir įgūdžius.

Integralumo principas:

Ugdymo turinys atitinka vaiko visuminį pasaulio suvokimą, bei raidos ypatumus, siekiant ugdymo šeimoje ir darželyje darnos. Sudaromos sąlygos vaiko ir visuomenės sociokultūrinės integracijos prielaidoms formuotis.

Refleksijos principas:

Grįžtamasis ryšys padeda analizuoti pasiekimus ir siekti kokybinių pokyčių.

3. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas:

Atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat etninės, socialinius, pažintinius poreikius.

Uždaviniai:

1. Sudaryti sąlygas visapusiškam vaiko asmenybės skleidimuisi, prigimtinių, kultūros, socialinių, pažintinių poreikių tenkinimui ir padėti juos ugdyti;
2. Plėsti ugdytinių supratimą apie aplinkinį pasaulį, plėtoti jų emocinę, socialinę bei kultūrinę patirtį, sudaryti sąlygas patirti pažinimo džiaugsmą;
3. Sergėti ir stiprinti vaiko psichinę bei fizinę sveikatą, garantuoti jo saugumą;
4. Skatinti vaiko savarankiškumą, iniciatyvą, smalsumą, atrandant naują patirtį, perimant tėvų, protėvių, tautos kultūros vertybes, dorinio elgesio normas;
5. Ugdyti bendravimo gebėjimus, laiduojant harmoningą socialinę integraciją tikslingai pritaikytoje aplinkoje;
6. Ugdyti gebėjimus adaptuotis naujoje aplinkoje;
7. Bendradarbiauti su šeima, pradinio ugdymo pedagogais;
8. Skatinti pasitikėjimą savimi, motyvaciją lankyti mokyklą.

4. UGDYMO TURINYS			
4.1. SOCIALINĖ KOMPETENCIJA			
RAIŠKA	VEIKLOS SRITIS	VAIKO VEIKSENOS, METODAI	
		3 – 4 metai	4 - 5 metai
Socialumas, pasitikėjimas savimi, savo gebėjimais ir kitais žmonėmis	Kalba ir bendravimas; Pažintinė-tiriamoji; Fizinė-emocinė; Menai	<ul style="list-style-type: none"> ➤ žino savo vardą ir pavardę; ➤ skatinamas susiranda sau įdomų žaislą, žaidimo vietą, draugą; ➤ vertina save ir kitus apibūdamas „geras“, „blogas“; ➤ užmezga santykius su kitu vaiku; ➤ žaisdamas atlieka savąjį vaidmenį bendrajame žaidime su dviem veikiančiais asmenimis; ➤ siekia kolektyvinio žaidimo paklūstant vienas kitam; ➤ išklauso ir bando suprasti taisykles; išreiškia stiprų savojo „aš“ pojūtį. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ žino savo vardą, pavardę, namų adresą; ➤ pasitikėjimą savo gebėjimais išreiškia noru kažką veikti, minčių išsakymu; ➤ žaidimų metu rodo norą turėti draugų; ➤ žaisdamas derina savo veiksmus su vienmečiais, pasiskirsto vaidmenimis; ➤ sveikinasi su suaugusiais ir vaikais; ➤ supranta grupės taisykles; stebi aplinką, kitų žmonių elgesį, apibūdina.
Gebėjimas elgtis savarankiškai, bendravimas bendradarbiavimas, problemų sprendimas	Kalba ir bendravimas; Pažintinė-tiriamoji; Menai; Fizinė-emocinė	<ul style="list-style-type: none"> ➤ žaidimų metu pradeda savarankiškai spręsti tarpusavio santykius; ➤ ieško abipusio supratimo norėdami palaikyti gerus santykius su bendraamžiais; ➤ mandagiai kreipiasi į visus, padėkoja, atsiprašo; ➤ sveikinasi su vaikais, suaugusiais. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ savarankiškai susitvarko savo darbo vietą; ➤ žaidžiant derina savo veiksmus su vienmečiais; ➤ žaidžia socialinius žaidimus remdamasis turima patirtimi; ➤ savo norus pajungia kolektyvo sumanymams; ➤ aktyvus siekdamas tikslo; ➤ pratintina (si) reikšti savo požiūrį į svarstomus dalykus, juos bando vertinti.

Domėjimasis kitais ir gebėjimas juos suprasti, nujausti kitų vaikų emocinę būseną	Pažintinė-tiriamoji; Kalba ir bendravimas; Menai; Fizinė-emocinė	<ul style="list-style-type: none"> ➤ įvardina žmonių panašumus ir skirtumus; ➤ norėdamas palaikyti gerus santykius su bendraamžiais, ieško abipusio supratimo; ➤ emociškai reaguoja į suaugusiojo ir vienmečių išgyvenimus; ➤ jaučia teigiamus jausmus: gerumą, švelnumą, simpatiją. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ apibūdina žmonių panašumus ir skirtumus; ➤ žaidžia ir daug klausinėja įvairių dalykų; ➤ užjaučia, stengiasi paguosti užsigavusį draugą; ➤ jaučia emocinę nuotaikų kaitą.
Noras ir mėginimas padėti kitam	Pažintinė-tiriamoji; Kalba ir bendravimas; Menai; Fizinė-emocinė	<ul style="list-style-type: none"> ➤ tvarko žaislus; ➤ sudarytose tam tikrose situacijose, padeda draugui, suaugusiajam. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ stengiasi padėti draugui, kai jam nesiseka; ➤ skatina kitą vaiką veikti, padeda jam piešti, dėlioti; ➤ aktyviai gelbėja grupėje, padeda auklėtojai, padėjėjai.
Kitaip žaidžiančio vaiko toleravimas	Pažintinė-tiriamoji; Kalba ir bendravimas; Menai; Fizinė-emocinė	<ul style="list-style-type: none"> ➤ kviečia žaisti kartu, siūlo žaislus, siekia dalintis; ➤ palaiko bendras žaidimo formas su kitaip žaidžiančiu vaiku. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ užleidžia kitaip žaidžiančiam vaikui vietą prie stalo, žaidime (ratelyje), lauko aikštelėje (smėlio dėžėje); ➤ jaučia draugiškumą kitaip žaidžiančiam vaikui; ➤ stengiasi išklausyti draugo noro žaidžiant įvairius žaidimus, tariasi; ➤ išsako savo nuomonę, motyvuoja veiksmus.

4.2. PAŽINIMO KOMPETENCIJA			
RAIŠKA	VEIKLOS SRITIS	VAIKO VEIKSENOS, METODAI	
		3 – 4 metai	4 - 5 metai
Domėjimasis aplinka, įvairiais daiktais, žmonėmis jų veikla, gamta, jos reiškinius	Pažintinė-tiriamoji; Kalba ir bendravimas; Matematika; Menai; Fizinė-emocinė	<ul style="list-style-type: none"> ➤ stebi kas vyksta aplinkui; ➤ išimena reikšmingus įvykius, daiktus, veiksmus, jų pavadinimus; ➤ domisi kompiuteriu, nori spausdinti įvairius ženklus; ➤ supranta apie suaugusiojo darbo reikšmę; ➤ domisi augalais ir gyvūnais, rūpestingai su jais elgiasi; ➤ skiria ir pavadina paros dalis, naktį ir dieną; ➤ bando apibūdinti pagrindinius gamtos reiškinius. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ stebi aplinką, daug klausinėja susipažįsta su žymiais žmonėmis; ➤ bando lyginti, analizuoti, apibūdinti; ➤ domisi suaugusiųjų darbu, įvardina kelias profesijas; ➤ noriai sėdasi prie kompiuterio piešti, žaidžia nesudėtingus žaidimus ➤ domisi gamta, ja gėrisi, rūpestingai elgiasi, susipažįsta su metų laikais; ➤ apibūdina orą, nusako kai kurias vandens ir sniego savybes. ➤ stebi tiriamą objektą, jį apibūdina, ➤ gali nurodyti kelis požymius.
Aplinkos pažinimo būdai stebint, tyrinėjant-eksperimentuojant, klausant, ieškant įvairios informacijos	Pažintinė-tiriamoji; Kalba ir bendravimas; Fizinė-emocinė; Matematika; Menai	<ul style="list-style-type: none"> ➤ sodina augalus, juos stebi; ➤ stebi domisi įvairiais reiškiniais; ➤ atlieka paprastus bandymus su sniegu, vandeniu, augalais; ➤ klausosi skaitomų knygų; ➤ savo bandymus, tyrinėjimus vaizduoja piešinyje, juos įvardina; ➤ stebi savo kūną, judesius, jo galimybes; ➤ pagal skonį, spalvą, formą įvardina 2-3 daržovių ir vaisių rūšis. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ sėja, sodina augalus, juos stebi; ➤ atpažįsta ir pavadina 5-6 daržovių ir vaisių rūšis, nusako jiems būdingus požymius; ➤ naudojami knygomis, paveikslėliais; ➤ domisi įvairiais reiškiniais, bando analizuoti; ➤ tyrinėja daiktus, nuosekliai išskirdami juose atskiras dalis, bando nustatyti ryšius tarp jų ➤ žino ir įvardina kūno dalis, nusako jų požymius ir funkcijas

<p>Loginio, kritinio, kūrybinio mąstymo pradmenys</p>	<p>Pažintinė-tiriamoji; Kalba ir bendravimas; Matematika; Menai; Fizinė-emocinė</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ sako savo vardą, pavardę, metus; ➤ bando žaisti nesudėtingus stalo žaidimus; ➤ grupuoja, rūšiuoja daiktus pagal dydį, spalvą; ➤ supranta ir vartoja žodžius: vienas, daug, nė vieno; ➤ deda kaladėles didesne plokštuma, pridėdam vieną prie ,kitos; ➤ pavadina skritulį, kvadratą, regėjimo, lytėjimo bei judėjimo pojūčiais; ➤ lygina kontrastingus ir vienodus daiktus pagal ilgį, plotį, aukštį; ➤ teisingai naudojami buities daiktais. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ išskiria esminius – funkcinius daiktų požymius (daiktai grupuojami pagal medžiagą, iš kurios jie padaryti, kokybę ir paskirtį); ➤ žaidžia loginius stalo žaidimus; ➤ geba skaičiuoti iki 5; ➤ konstruodamas panaudoja detales atsižvelgiant į konstravimo savybes: formą, dydį, patvarumą; ➤ pavadina trikampį, kubą, rutulį, randa atitinkamos formos daiktus; ➤ dėlioja daiktus didėjimo arba mažėjimo tvarka pagal ilgį, plotį, aukštį, storį; ➤ savarankiškai naudojami buities daiktais; ➤ atlieka užduotis pagal pateiktą pavyzdį; ➤ teisingai vartoja sąvokas: vakar, šiandien, rytoj.
<p>Gebėjimas įsivaizduoti, fantazuoti</p>	<p>Fizinė-emocinė; Pažintinė-tiriamoji; Kalba ir bendravimas; Menai</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ pasakoja įvairius įvykius: matytus, jaustus, išgyvenimus, sugalvotus; ➤ žaidžia vaidmeninius – siužetinius žaidimus; ➤ bando suskurti įsivaizduojamą aplinką žaidimams; ➤ žaidimų siužetą tapatina su suaugusiojo veikla; ➤ pradeda fantazuoti, susikuria savo personažus. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ fantazuoja, savo fantazijas pristato kaip realius įvykius; ➤ tęsia pradėtą sekti auklėtojos ar draugų pasaką, ją keičia; ➤ piešia matytą ar įsivaizduojamą objektą; ➤ sugalvoja ir aptaria su draugais nesudėtingą siužetą; ➤ žaidimų siužetą tapatina su įvairiais personažais; ➤ pradeda suprasti priežastinius ryšius tarp reiškinių; ➤ nori pavaizduoti daiktus pagal užsibrėžtus sumanymus.

Gebėjimas pojūčius išreikšti žodžiais	Kalba ir bendravimas; Pažintinė-tiriamoji; Menai; Fizinė-emocinė	<ul style="list-style-type: none"> ➤ matytus patirtus vaizdus išgyvenimus pasakoja draugams, suaugusiems; ➤ bando reikšti mintis; ➤ išreiškia pasitenkinimą ar liūdesį, džiaugsmą ar pyktį emocijomis, atskirais žodžiais. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ pojūčius išreiškia neilgais sakiniais; ➤ reikšti savo nuomonę; ➤ apibūdina draugo ar žaislo savijautą; ➤ vartydami knygelę, paveikslėlius žodžiais bando nusakyti personažo nuotaiką.
--	---	---	--

4.3. KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

RAIŠKA	VEIKLOS SRITIS	VAIKO VEIKSENOS, METODAI	
		3 – 4 metai	4 - 5 metai
Komunikavimo patirties įgijimas, gebėjimas kalbėti ir bendrauti su vaikais ir suaugusiais	Kalba ir bendravimas; Pažintinė-tiriamoji; Menai; Fizinė-emocinė; Matematika	<ul style="list-style-type: none"> ➤ stebti aplinkoje vykstančius reiškinius, juos komentuoja; ➤ bendrauja su vaikais suaugusiais, užmezga kontaktą; ➤ domisi kitais žmonėmis; ➤ supranta suaugusiojo kalbą, sakinių prasmę; ➤ klausinėja apie daiktus, reiškinius; ➤ pasakoja ką mato paveikslėlyje; ➤ moka paklausti, atsakyti į klausimą; ➤ bando pasakoti patirtus įspūdžiu. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bendrauja su mažai pažįstamais žmonėmis atėjusiais į grupę; ➤ kopijuoja suaugusiųjų (auklėtojų) kalbą; ➤ mėgdžioja įvairius garsus; ➤ atsakinėja į klausimus; ➤ trumpais sakiniais pasakoja ką mato paveikslėlyje; ➤ atpasakoja apsakymėlius, pasakas; ➤ apibūdina savo žaislą; ➤ papasakoja kai kuriuos savo gyvenimo įvykius; ➤ užmezga kontaktą su vaikais, pakviečia kartu pažaisti; ➤ įsiklauso į bendraamžių nuomonę; ➤ kalbasi apie žmonių darbus, elgesį, aiškina,

			<p>pasakoja vaikams;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ padaręs savo darbelį stengiasi pasakyti, papasakoti ką jis padarė ar nupiešė; ➤ pasakoja pagal paveikslėlius, apibūdina daiktus, išskiria esminius požymius ir jų savybes.
<p>Gebėjimas kalbinę raišką sieti su kitomis raiškos formomis, įvairiomis komunikacijos priemonėmis</p>	<p>Kalba ir bendravimas; Fizinė- emocinė; Pažintinė- tiriamoji; Menai; Matematika</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ iš šypsenos, žvilgsnio pastebi kvietimą bendrauti; ➤ suvokia mimikos komunikacinę prasmę (šypsena, linksmas akis ar ašaras), nuotaikų kaitas; ➤ bando suvokti gamtos, muzikos nuotaiką; ➤ atskirus žodžius sieja su daile (piešia, lipdo, aplikuoja); ➤ papasakoja ką nupiešęs; ➤ bando išsakyti savo mintis, jausmus; ➤ bando inscenizuoti. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ nusako savo nuotaiką, emocijas naudodamas mimiką, gestus; ➤ suvokia gamtos, muzikos nuotaiką (įrašų pagalba, judesiu naudojant įvairias priemones); ➤ judesiu išreiškia nuotaiką; ➤ supranta fantazijas, dviprasmybes, humorą; ➤ kalbinę raišką sieja su daile (piešia, lipdo, aplikuoja); ➤ komentuoja savo veikimo eigą: kalba, pasakoja ką veikia dabar: ką piešia, ką žaidžia, ką daro ir kt.); ➤ daro pauzes tarp žodžių ir sakinių; ➤ išsako savo mintis (ką matė, girdėjo); ➤ inscenizuoja.
<p>Gebėjimas klausyti ir išklausyti, išgirsti ir suvokti</p>	<p>Kalba ir bendravimas; Fizinė- emocinė; Pažintinė- tiriamoji; Menai; Matematika</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ išklauso suaugusiojo, vaikų. Stengiasi suprasti; ➤ klausosi dainų, lopšinių pasakų, eilėraščių; ➤ moka deklamuoti eilėraščius; ➤ kalba su kitais (klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia); ➤ klausia: kodėl?; ➤ pasako ir suvokia taisykles; ➤ bando atkartoti tai ką išgirsta; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ klauso ir išklauso savo bendraamžių ir suaugusiųjų kalbą; ➤ klauso sekamų pasakų, skaitomų grožinės, pažintinės literatūros kūrinių, skaitomų eilėraščių; ➤ atsako į pateiktus klausimus, atsakinėja po vieną, dalyvauja bendrame pokalbyje; ➤ dalinasi įspūdžiais ➤ klausosi įrašų: mįslių, tautosakos kūrinių; ➤ deklamuoja eilėraščius, seka pasakas,

			atpasakoja apsakymus, padavimus
Žodyno gausinimas	Kalba ir bendravimas; Pažintinė-tiriamoji; Fizinė-emocinė; Matematika; Menai	<ul style="list-style-type: none"> ➤ stebėdamas domisi aplinka, įsimena naujus žodžius, juos taiko praktikoje; ➤ klausydami, įsimena pasakas, eilėraščius; ➤ piešdami, vaidindami, klausydami muzikos pasakoja; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ stebi įvairius reiškinius ir įsimena jų pavadinimus; ➤ pradeda vartoti sinonimus, antonimus; ➤ lygina daiktus, nusako jų požymius; ➤ domisi naujomis sąvokomis; ➤ nori sužinoti daugiau naujų žodžių.
Domėjimasis knygomis, rašytine kalba	Pažintinė-tiriamoji; Kalba ir bendravimas; Menai; Fizinė-emocinė	<ul style="list-style-type: none"> ➤ domisi knyga; ➤ varto įvairius leidinius, knygas; ➤ pradeda domėtis raidėmis, prašo jas pavadinti; ➤ pratinasi saugoti, tausoti knygas; ➤ klausosi skaitomų knygelių, patiems ir „skaityti“ ➤ bando piešti, kurti savo knygas. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ varto knygutes, jas pristato; ➤ pasakoja iš paveikslėlių; ➤ kuria pasakas, knygas; ➤ apžiūrinėja raideles, bando jas nukopijuoti; ➤ pažįsta savo vardo raidę; ➤ domisi užrašytais raidėmis; ➤ vartoja mandagumo žodžius: ačiū, prašau, atsiprašau.

4.4. MENINĖ KOMPETENCIJA

RAIŠKA	VEIKLOS SRITIS	VAIKO VEIKSENOS, METODAI	
		3 – 4 metai	4 - 5 metai
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ savarankiškai piešia, lipdo, spalvina, aplikuoja pagal paruoštą trafaretą; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ savitai kopijuoja nesudėtingus daiktus, piešia gamtos reiškinius;

Vaiko saviraiška daile, judesiu, vaidyba, improvizacija	Menai; Fizinė- emocinė; Pažintinė- tiriamoji; Kalba ir bendravimas	<ul style="list-style-type: none"> ➤ paruošia pats nesudėtingus trafaretus atitinkančius dienos, savaitės temas; ➤ atlieka vienodo tempo ratelius, šokius; ➤ eina, bėga ratu, sukasi į abi puses; ➤ stovi ir sukasi poromis pagal muzikos pobūdį ir ritmą; ➤ pasiruošia šokiui, sudaro ratą, tvarkingai išsisklaido baigus šokį; ➤ emociškai atlieka nuotaikingus kūrinus; ➤ vaidina nesudėtingas, jam žinomas pasakas; ➤ improvizuoja gamtos reiškinius, nesudėtingus pojūčius (linksma, liūdna, šilta, šalta...). 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ kuria siužetus, veiksmo vietą, personažus, imituoja jų judesius, balsus; ➤ gaminasi kartonažo ar glamžyto popieriaus figūrėles; ➤ noriai vaidina scenas atitinkančias dienos, savaitės temas; ➤ savarankiškai atlieka skirtingo tempo ratelius, šokius; ➤ šokdami keičia judėjimo kryptį, didina, mažina ratą sukantis po vieną ir poromis; ➤ išgauna ritmą nekeičiant kūno padėties erdvėje (siūbuoja, pritupia, mojuoja); bando išgauti ritmą judant erdvėje: einant, bėgant, šokuojant).
Kūrybiškumas, natūralumas, savitumas, minties išraiškos drąsa	Menai; Fizinė- emocinė; Pažintinė- tiriamoji; Kalba ir bendravimas	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bando derinti ir piešti įvairiomis technikomis; ➤ mąsto vaizdingai, jautriai reaguoti į savo ir draugo dailę, klausia, džiaugiasi, išreiškia save daile; ➤ bando improvizuoti, kurti ritminius motyvus instrumentais, plodami, trepsėdami; ➤ skatinami inscenizuoja dainą, ratelį; ➤ juda skirtingu muzikos ritmu; ➤ skiria ramaus, judraus pobūdžio šokių muziką. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ piešia įvairiomis technikomis, jas derina tarpusavyje; ➤ išsako tai ką jaučia; ➤ patys kuria, stebi kitų kūrinus, kalba apie juos; ➤ inscenizuoja žinomas pasakas; ➤ kūryba paremta naujausiais išpūdžiai; ➤ improvizuoja, kuria ritminius melodinius pratimus; ➤ kuria ritmus ir melodijas žodžiams; ➤ kuria judesius rateliams, šokių muzikai.
Gebėjimas	Kalba ir	<ul style="list-style-type: none"> ➤ atsako į pateiktus klausimus; ➤ pasakoja iš patirties; ➤ įvardija pakitimus, nuotaikas, priežastį; ➤ tyrinėti artimą aplinką, supantį pasaulį; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ piešdami, kurdami išreiškia save dailėje, piešiniuose atsispindi vidinė vaiko būseną; ➤ pasakoja tai, ką nupiešė, ką mato, ką įsivaizduoja;

spontaniškai reikšti mintis, jausmus, nuotaiką, santykį su pasauliu	bendravimas; Fizinė- emocinė; Pažintinė- tiriamoji; Menai	<ul style="list-style-type: none"> ➤ skiria natūralų ir žmogaus sukeltų ar skleidžiamų garsų pasaulį; ➤ domisi ir tyrinėja muzikinius ir nemuzikinius garsus; ➤ išgirsta, bando įsijausti ir atkurti gamtos muziką. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ stebi gyvą ir negyvą gamtą, analizuoja; ➤ po teatro, išvykų, įvairių veiklų įvardija sėkmės faktorius; ➤ tapatina natūralių gamtos bei žmogaus buities garsus; ➤ muzikos kūriniuose atpažįsta gamtos garsų pasaulį; ➤ klausosi ir atpažįsta įvairių atlikėjų ir grupių muziką.
Gebėjimas dalintis savo meninės patirties įspūdžiais	Kalba ir bendravimas; Fizinė- emocinė; Menai; Pažintinė- tiriamoji	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bando pasakoti įspūdžius; ➤ piešiniuose ir statiniuose atsiranda siužetas; ➤ bando apibūdinti tai ką mato; ➤ klausydamas muzikos moka nesiblaškyti, sukaupti dėmesį; ➤ dainuodamas stengiasi tiksliai intonuoti; ➤ šokdamas stengiasi gerai ir darniai atlikti judesius; ➤ pasireiškia nevalingos ekspresijos klausantis muzikos; ➤ dainuojant, šokant reiškia ir kuria valingas emocijas atitinkančias muzikos kūrinio nuotaiką; ➤ intuityviai vertina ir nemotyvuodamas trumpai pasako, ar kūrinys patiko, ar ne. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dalinasi savo patirties įspūdžiais piešdami, pasakodami, konstruodami; ➤ piešinių ir statinių siužetai įvairūs; ➤ žiūri reprodukcijas, piešia, lipdo; ➤ padeda auklėtojai gaminti kaukes, kepurėles, dekoracijas; ➤ emocionaliai reaguoja ir išgyvena kūrinio nuotaiką; ➤ intuityviai junta teigiamą ar neigiamą kūrinio įtaką; ➤ išreiškia žodžiais „patinka“, „nepatinka“; ➤ bando motyvuoti; ➤ išklausius kūrinį nupiešia, nutapo ką įsivaizduoja; ➤ nuotakai išreikšti parenka tinkamas spalvas.
Jautrumas muzikos garsams,	Menai; Fizinė- emocinė; Pažintinė-	<ul style="list-style-type: none"> ➤ atpažįsta girdėtus muzikos kūrinius; ➤ noriai dainuoja, bando niūniuoti įvairiose situacijose; ➤ skatinami išreiškia save spontanišku dainavimu; ➤ įvairiai išmėgina savo balsą surandant jo 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ pastebi įvairių muzikos instrumentų tembrą, muzikos skambėjimo eigą, ritmą; ➤ skiria ir įsimena dainas, prozą, eilėraščius; ➤ išklausius kūrinėlį nusako savo nuotaiką, ką įsivaizduoja; ➤ skiria vaikiškų muzikos instrumentų tembrus;

dainavimui, ritmikai	tiriamoji; Kalba ir bendravimas	galimybes; ➤ intonuoja žaidimus, dainas; ➤ noriai klausosi muzikos, ją atlieka; ➤ apibūdina elementarius muzikos kūrinis.	➤ improvizuoja su savo balsu; ➤ pratinasi taisyklingos kūno laikysenos, kvėpavimo dainuojant; ➤ bando teisingai artikuliuoti, dainuoti ritmiškai; ➤ mokosi tiksliai intonuoti melodiją.
---------------------------------	---------------------------------------	--	--

4.5. SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

RAIŠKA	VEIKLOS SRITIS	VAIKO VEIKSENOS, METODAI	
		3 – 4 metai	4 - 5 metai
Gebėjimas būti aktyviam, susikaupti, atsipalaiduoti, pajusti kūno galimybes, išmokti žaidimų, sportinių pratimų	Fizinė- emocinė Pažintinė- tiriamoji; Kalba ir bendravimas Matematika	<ul style="list-style-type: none"> ➤ eidamas per įvairias kliūtis išlaiko pusiausvyrą siauroje plokštumoje; ➤ laipioja gimnastikos sienele; ➤ perlipa per įvairias kliūtis; ➤ atlieka bendruosius pratimus; ➤ pradeda žaisti judriuosius žaidimus; ➤ susipažįsta ir stengiasi laikytis žaidimo taisyklių; ➤ stengiasi gaudyti, ridenti kamuolį; ➤ lipdamas laiptais žemyn ir aukštyn stato koją ant kiekvienos pakopos; ➤ važinėja triratuku įveikdamas kliūtis; ➤ leidžiasi rogutėmis, šliuožynėmis nuo neaukštų kalniukų. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bėgiodamas per įvairias kliūtis išsilaiko plokštumoje; ➤ stengiasi derinti kojų ir rankų judesius atlikdami bendruosius pratimus su priemonėmis; ➤ žaidžia judriuosius žaidimus su taisyklėmis; ➤ išsirenka žaidimą, pasiskirsto vaidmenimis; ➤ pasirenka žaidimui reikalingas priemones; ➤ tikslingai gauda, ridena, mēto kamuolį; ➤ stengiasi peršokti per įvairias, neaukštas kliūtis; ➤ važinėja paspirtuku įveikdamas kliūtis; ➤ pradeda žaisti estafetes „be pabaigos“; ➤ pradeda skirti šuolį tolyn ir aukštyn; ➤ važinėjasi rogutėmis ir šliuožynėmis nuo kalniuko.

<p>Gebėjimas justai erdvę, kryptį, ritmą, judesį išreikšti kūnu</p>	<p>Pažintinė-tiriamoji; Fizinė-emocinė; Kalba ir bendravimas; Matematika; Menai</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ skiria kūno padėtį erdvėje: prieš mane, už manęs; ➤ derinasi prie bendraamžių judėdamas; ➤ suvokia rikiuotės pratimus: ratas, lankas, vora; ➤ keičia judėjimo tempą, kryptį, pagal žodį, muziką, kitokį signalą žaidimų metu; ➤ bando improvizuoti įvairius judesius kūnu; ➤ pagal pavyzdį, su muziką atlieka atskirus pratimus. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ skiria kūno padėtį erdvėje: priekyje, gale, šalia; ➤ stengiasi išnaudoti judėjimui skirtą erdvę; ➤ žino sąvokas: aukštai žemai; ➤ keičia judėjimo tempą, kryptį, pobūdį pagal žodį, muziką, kitokį signalą; ➤ improvizuoja įvairius judesius kūnu; ➤ pagal muziką bando atlikti grupinius pratimus.
<p>Gebėjimas saugiai elgtis, įgyti savikontrolės įgūdžius</p>	<p>Pažintinė-tiriamoji; Fizinė-emocinė; Kalba ir bendravimas; Matematika; Menas</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ stebi, domisi aplinka, kurioje žaidžia ar žais; ➤ daiktus naudoja pagal paskirtį; ➤ nebėga į važiuojamąją dalį; ➤ neina su svetimais žmonėmis; ➤ saugiai elgiasi su jiems žinomais daiktais ir priemonėmis; ➤ stengiasi įsiklausyti į taisykles, jas taiko praktikoje; ➤ skiria saugius ir nesaugius daiktus. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ domisi ir pradeda analizuoti aplinką, kurioje žaidžia ar žais; ➤ žino kaip pereiti gatvę, supranta šviesoforo spalvų reikšmes; ➤ valdo pykčio, agresijos ir kt. apraiškas; ➤ naudoja įvairius daiktus, priemones, juos saugiai taiko savo veikloje. ➤ įsiklauso į taisykles, jas taiko praktikoje.
<p>Gebėjimas laikytis asmens higienos, sveikos mitybos, dienos ritmo įpročių</p>	<p>Pažintinė-tiriamoji; Fizinė-emocinė; Kalba ir bendravimas</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ domisi savo kūnu; ➤ laikosi dienos ritmo; ➤ stengiasi atlikti rytinę, mankštą grūdinimo procedūras; ➤ žino ir naudoja vandenį, muilą, dantų priežiūros priemones, savarankiškai plauna rankas; ➤ nusirengia, bando apsirengti tvarkingai susidėti drabužėlius; ➤ tvarkingai valgo su šaukštu; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ atlieka rytinę, mankštą grūdinimo procedūras; ➤ savarankiškai naudojami tualetu. ➤ tvarkingai valgo su šaukštu ir šakute; ➤ pratinasi valgydami naudoti peilį; ➤ nusirengia, apsirengia užsisėga sagas, apsiauna ir užsisėga užtrauktuką, susideda daiktus; ➤ žino kas yra sveikas maistas; ➤ savarankiškai plauna rankas, skalauja burną po valgio. ➤ stebi savo dienotvarkę, įvardina savo dienos

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ bando valgyti su šakute; ➤ naudojasi tualetu. 	ritmą (kada keliasi, ką veikia).
Bendrosios ir smulkiosios motorikos įgūdžiai	Pažintinė-tiriamoji; Fizinė-emocinė; Kalba ir bendravimas; Menai; Matematika	<ul style="list-style-type: none"> ➤ konstruoja statinius iš įvairaus dydžio kaladėlių; ➤ piešia, spalvina, lipdo, aplikuoja, varsto; ➤ bando dėlioti paprastas dėliones iš didesnių detalių; ➤ pradeda naudotis žirkėmis; ➤ rūšiuoja smulkius daiktus; ➤ pradeda žaisti pirštukinius žaidimus. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ piešia, spalvina, lipdo, aplikuoja, varsto; ➤ dėlioja įvairias dėliones, mozaikas iš smulkių detalių; ➤ naudojami žirkėmis; ➤ bando lankstyti nesudėtingus lankstinius; ➤ žaidžia pirštukinius žaidimus; ➤ naudoja pirštukines lėles.

5. UGDYMO BŪDAI

Ugdančios veiklos sudarymas:

- daug vietos;
- įvairios priemonės;
- vaikų dėmesio centrai (nuolat atsirandantys nauji daiktai, ugdymo priemonės).

Situacinis spontaniškas ugdymas:

- pedagogė reaguoja į vaiko klausimą;
- vaiko noras ir klausimas išgirstamas tuojau pat;
- vieta vaikų sumanymams (atskira valanda, derinamos vaiko ir auklėtojos idėjos);
- tėvų įtraukimas į veiklą;
- vaikai siūlo vieni kitiems veiklą – minčių lietus.

Ugdymo(si) situacijų moderavimas (pedagogas pats nesako nuomonės, išlaukia):

- taikomi vaiko patirčiai atviri klausimai;
- atsiskleidžia vaiko patirtis;
- klausimai nukreipia veiklai, mąstoma garsiai su vaikais;
- problemos sprendimai, aiškinimasis;
- minčių lietus problemoms spręsti.

Bendrų sprendimų priėmimas:

- kalbama kartu, ką veiksime, tariamasi;
- ką aš šiandien veiksiu, vaikas piešia lape ir talpina į bendrą stendą, aptariam numatoma veikla;
- diskusija, kai skirtinga vaikų patirtis, nebūtina priimti vieningą, sprendimą.

Pavyzdžio technologija:

- vaikų akivaizdoje pedagogas veikia atvirai;
- pedagogas elgiasi empatiškai;
- elgesio modeliavimas;
- pedagogas pats žaidžia ir vaikai prisijungia;
- pedagogas pradeda žaidimą, o vaikai toliau patys žaidžia;
- pedagogas su vaikais veikia bendradarbiaudamas. Dalį veiklos, kuri sudėtinga, daro pedagogas, o likusią dalį vaikai;
- vaikai kviečiami padėti;
- vaikai mokosi vienas iš kito.

Konstruktinė interpretacinė veikla:

- ieškoti variantų, kaip atlikti idėją;
- pedagogas pasiūlo konkretų būdą su nauja informacija;
- nuolat konstruktyviai bendrauja.

6. UGDYMO METODAI IR PRIEMONĖS

Socialinė kompetencija

Išvykos. Siužetiniai, vaidmeniniai žaidimai. Gimtadienių šventimo tradicijos. Viktorinos. „Minčių lietus“. Probleminių situacijų kūrimas bei sprendimas ir diskusijos. Vaikų elgesio modeliavimas. Grupės taisyklių kūrimas. Kasdieninis bendravimas. Veikla grupėje. Bendravimas ryto rate. Bendravimo valandėlės. Atsipalaidavimo minutės. Džiaugsmo minutės. Saviraiška menu. Susitikimai su įvairiais žmonėmis.

Pažinimo kompetencija

Eksperimentavimas, tyrinėjimas, bandymai. Aplinkos stebėjimas. Tyrimai. Stebėjimų, eksperimentų bei tyrimo rezultatų analizė ir fiksavimas. Raiška meninėmis priemonėmis. Informacijos ieškojimas knygoje, enciklopedijoje. Išvykos atradimai. Kviestiniai asmenys grupėje. Probleminių situacijų kūrimas, prognozavimas. Diskusijos. Įvairūs klausimai, sukelti minčių lietu. Loginiai, didaktiniai, kūrybiniai, siužetiniai, vaidmeniniai žaidimai.

Komunikavimo kompetencija

Taisyklinga pedagogės kalba. Kalbiniu požiūriu turtinga aplinka: knygos, žodynai, užrašai grupėje, žodžių kortelės. Rašytinės kalbos naudojimas kasdieniniame gyvenime. Grožinės literatūros skaitymas ir aptarimas. Loginiai, didaktiniai, kūrybiniai, siužetiniai, vaidmeniniai žaidimai. Kalbiniai žaidimai. Lankymasis mokyklos bibliotekoje. Knygos, parodos, mugės. Raiškiojo skaitymo konkursai.

Meninė kompetencija

Meno kūriniais ir įvairiomis priemonėmis turtinga aplinka. Aplinkos daiktų ir reiškinių stebėjimas ir tyrinėjimas. Profesionalių meno kūrinių, spektaklių stebėjimas. Žodinės kūrybos klausymas. Dainavimas. Grojimas. Improvizavimas ir kūryba. Muzikos klausymas. Šokiai, muzikiniai žaidimai, rateliai. Vaidmeniniai žaidimai. Improvizaciniai žaidimai. Tradiciniai etniniai šokiai. Socialiniai žaidimai. Lėlių ir dramos vaidybinės improvizacijos. Pokalbiai, diskusijos. Įvairiomis technikomis atliekami dailės darbai. Naujų technikų paieška. Vaidyba. Darbų eksponavimas. Autorinės vaikų darbų parodos. Pramogos su tėvais.

Sveikatos saugojimo kompetencija

Saugi estetiška aplinka. Kūno kultūros valandėlės. Kasdieninė ryto mankšta. Dienotvarkės laikymasis. Kasdieninis praktikavimasis. Sveikatos valandėlė. Laisvas judėjimas lauke ir grupėje. Tradiciniai žaidimai. Žaidimai su taisyklėmis. Judrūs žaidimai. Siužetiniai žaidimai. Rankų pirštų žaidimai. Sportinės pramogos. Saugaus eismo savaitės. Iškylos. Pokalbiai, grožinės literatūros skaitymas ir aptarimas. Pokalbiai diskusijos. Probleminiai klausimai. Knygų, enciklopedijų vartymas. Muzikos kūrinių klausymas. Meninė saviraiška. Atsipalaidavimo valandėlės. Laisvas judėjimas pagal muziką. Kūrybinė improvizacija judesiu.

7. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Ugdymo(si) pasiekimai- individualūs vaiko gebėjimai.

Ikimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimų vertinimas – informacijos apie vaiko ugdymo(si) pažangą kaupimas, interpretavimas, apibendrinimas bei tolesnis ugdymo gairių numatymas atsižvelgiant į vaiko individualias savybes. Ugdymo(si) pasiekimų vertinimas visuminis. Vertinimas pasižymi objektyvumu ir visapusiškumu, nežeidžia vaiko orumo, suteikia pasitikėjimo savimi, skatina sėkmės pojūtį ir grindžiamas pedagogo, vaiko ir jo tėvų bendradarbiavimu.

Vertinimo metodai. Informacija fiksuojama ir kaupiama vaiko pasiekimų aplankale taikant šiuos vertinimo metodus: vaikų gebėjimų aprašus, darbelių analizę, vaikų veiklos stebėjimų analizę, nuotraukos, vaiko išsakytos mintys, tėvų pastebėjimai. Skatinama bei vertinama saviraiška, kūrybiškumas. Informacija apie vaiko individualius pasiekimus neviešinama.

Vertinimo paskirtis - pažinti vaiką, jo individualumą, gebėjimų lygį, patirtį bei pažangą (kaip kinta vaiko gebėjimai per tam tikrą laiko tarpą). Numatyti ir pritaikyti vaiko ugdymo(si) procesą ir perspektyvas planuojant grupės mokslo metų veiklą, sudarant individualias programas vaikui ar vaikų grupei numatyti paramos būdus. Mokyklos ikimokyklinio ugdymo programa siekiama atliepti pagrindinius ugdytinių ir jų šeimų poreikius: siekti nuoširdaus bendravimo su ugdytiniais (nuolat teigiamai vertinti, skatinti intelektualio, emocinio ir valios potencialo plėtrą); - padėti ugdytiniui suvokti save (problemas, saviraidos tikslus transformuoti į veiklos motyvus); - bendradarbiauti su ugdytiniais planuojant ugdymo veiklą (atsakomybės pajautimas už veiklą, jos rezultatus); - optimizuoti ugdymo procesą, grindžiamą ugdytinių poreikiais.

LITERATŪRA

1. Adaškevičienė A., Judėjimo džiaugsmas. V., 1996.
2. Ankstyvojo ugdymo vadovas. (sud. O. Monkevičienė). V., 2001.
3. Arbatauskas A. Atestacija, vadyba, ugdymo filosofija. V., 1996.
4. Armanavičiūtė V., Ugdymo samprata. V., 1998.
5. Bakūnaitė J., Humanistinio vaikų ugdymo programa. V., 1998).
6. Bendroji priešmokyklinio ugdymo(-si) programa. V., 2003.
7. Bitinas B., Ugdymo filosofija. V., 2000.
8. Becker – TextorIngeborg. Kūrybiškumas vaikų darželyje. V., 2001.
9. Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa. V., 2004.
10. Gliokler, M. (2003), Tarpusavio santykių galia. Vilnius.
11. Grinevičienė N., Mažylių žaidimai. K., 1999.
12. Grigaitė, B.(1998), Protinio vaikų brandinimo programa.
13. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. V., 1993.
14. Katininė A., Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. V., 1998.
15. Katininė A., Vaičienė A., Muzika vaikų darželyje. Š., 2001.
16. Kritinio mąstymo ugdymas. Teorija ir praktika. (sud.D.Penkauskienė). V., 2001.
17. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-04-18 įsakymas Nr. ĮSAK – 627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ (Žin., 2005, Nr. 52-1752).
18. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą reglamentuojantys teisės aktai. Švietimo ir mokslo ministerijos leidinys. – Presvika, 2001, p. 235 – 241.
19. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, IX – 1630 (Žin., 2003, Nr. 63 – 2853).
20. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos respublikos įstatymu Nr. 1 - 983.
21. Lietuvos švietimo koncepcija. – V., 1992.
22. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-07-22 įsakymas Nr. ĮSAK – 1557 „Dėl Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodikos“ (Žin., 2005, 2005, Nr. 94 – 3522).
23. Valstybinės švietimo 2013-2022 metų strategijos nuostatai patvirtinti LR Seimo nutarimu, 2013 m. gruodžio 23 d. Nr. XII-745.
24. Vilniaus rajono savivaldybės 2016-2023 metų strateginis plėtros planas patvirtintas Vilniaus rajono savivaldybės taryba 2014 m. liepos 25 d. Nr. T3-263.
25. Lietuvos Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, patvirtintas LR Seimo 2007 m. birželio 28 d. Nr. X-1238.
26. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, 2014 m.
27. Monkevičienė O., Ankstyvojo ugdymo vadovas. V., 2001.
28. Monkevičienė O., Vėrinėlis, V., 1993.
29. Monkevičienė O., Vėrinėlis. Knyga auklėtojais. I – II dalys. V., 1995.
30. Monkevičienė O., Palačionienė L., Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ir žalingų įgūdžių prevencijos programa. V., 2003.
31. Rauckis J., Drungilienė D., Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa. V., 2003.
32. Steišiūnienė J., Dainuojantys pirštai. V., 2002.
33. Vaiko asmenybės ugdymas ikimokykliniame amžiuje. Metodikos metmenys. K., 1997.
34. Verseckienė O., Marcinkas F., Po tėviškės dangum. Etninio ugdymo gairės. 1995.

